

7.09.2023

Polen kan blive Danmarks blinde makker

Et tæt og formodentlig mudret polsk valg kan betyde, at nabolandet kommer til at fylde en hel del for Danmark op til 2025, når vi overtager EU-formandskabet den 1. juli 2025.

Skrevet af

Lykke Friis

✉ lykke@thinkeuropa.dk

Da jeg var i Krakow i sommer, blev jeg mindet om, hvor meget Pave Johannes Paul II stadig fylder i Polen. Plakater og store fotocollager, bl.a. fra hans store udendørs-gudstjenester i 1979, præger i den grad bybilledet. Den polsk fødte paves ni dages tur rundt i Polen er gået ind i den europæiske historiebog som det første dødsstød til kommunismen. Turen fandt sted blot et år efter, at han den 16. oktober 1978 var blevet valgt til pave. I 2005 blev denne dag sågar ophøjet til helligdag i Polen.

Valgdatoen for det polske parlamentsvalg, den 15. oktober, er dermed langt fra nogen tilfældighed. Ved at lægge valget dagen før den store fejring kan den nuværende regering være sikker på, at de polske vælgere har landets historie og værdier i frisk erindring – værdier, som regeringen vel at mærke mener ligger i forlængelse af dens egne. Oppositionen med Borgerplatformen i spidsen, der bl.a. går ind for abort, vil derimod næppe vinde mange stemmer på, at valget falder sammen med den store pave-dag. Selvom antallet af polakker, der går til søndagsmesse er stærkt faldende, er landet stadig ét af de mest katolske i Europa.

Under alle omstændigheder tegner valget i Danmarks naboland til at blive så tæt, at alle kneb gælder. Det er også grunden til, at regeringen, ledet af Lov og Retfærdighed (PiS), har besluttet at afholde adskillige folkeafstemninger på samme dag som parlamentsvalget. Temaerne er alle valgt til at gøre maksimal skade på oppositionens spidskandidat, Donald Tusk fra Borgerplatformen. F.eks. skal polakkerne stemme om, hvorvidt pensionsalderen igen skal sættes op til det niveau, som Tusk indførte, da han regerede landet fra 2007 til 2014.

Vinder PiS, der ledes af Jaroslaw Kaczynski, vil det være første gang siden 1989, at en regering vinder tre valg i træk. Det vil betyde, at den vil kunne fortsætte sit fokus på socialpolitikken, men i høj grad også den tilbagerulning af retsstaten, som har ført til stribevis af sagsanlæg fra EU-domstolen og tilbageholdelse af EU-midler. Sidstnævnte øger i den grad Europas opmærksomhed omkring det polske valg. For Danmark er der den særlige finesse, at Danmark den 1. juli 2025 overtager EU-formandskabet fra netop Polen.

Nærstuderer man meningsmålingerne, er det ganske åbent, hvem Danmark skal koordinere sit formandskab med: En EU-skeptisk regering ledet af PiS eller en langt mere EU-positiv regering med den tidligere formand for Det Europæiske Råd, Donald Tusk, i spidsen. Faktisk kan det ikke afvises, at Polen efter valget vil stå med et så mudret valgresultat, at det bliver svært at danne en stabil regering foreløbigt.

Hovedforklaringen på dette finder man på den yderste højrefløj, hvor en ny spiller har bidt sig fast. Det er den såkaldte partialalliance Konføderationen. Alliancen er en speciel krydsning af ultraliberal økonomi og en meget konservativ værdipolitik. Alliancens leder Slawomir Mentzen, der har intet mindre end 800.000 følgere på det sociale medie TikTok, appellerer i høj grad til de unge vælgere.

Får Konføderationen mere end 10% af stemmerne, kan det blive svært for både PiS og Borgerplatformen at danne en flertalsregering. Problemet er imidlertid, at ingen af de store partier er meget for at gå i regering med et parti, der ikke alene tæller særdeles yderligt gående kræfter, men også kritikere af Polens omfattende indsats imod Vladimir Putins angrebskrig. Alt dette kan betyde, at Danmark i et godt stykke tid frem mod sit EU-formandskab kan komme til at spille med blind makker. Under alle omstændigheder er der lagt op til, at Danmark må fastholde opmærksomheden omkring polsk politik. I første halvår af 2025 skal polakkerne nemlig vælge ny præsident. Også det valg har for vane at være tæt.